

Slovenci in volitve

Kot poročamo na drugem mestu, bodo 20. in 21. junija volitve v obe zakonodajni zbornici, se pravi v poslansko zbornico in senat. Slovenska narodnostna skupnost v Italiji, ki zaradi strankarske razcepljenosti in tudi zaradi krivične zakonodaje ter zlasti krivičnega volilnega zakona nima zagotovljenega lastnega predstavništva v parlamentu, bo ponovno postavljena pred hudo preizkušnjo in bo ponovno postala dvomljiva možnost izvolitve slovenskega državnega poslanca.

Slovenci, ki so organizirani v KPI ali PSI ali za ti stranki simpatizirajo, bodo seveda tudi tokrat disciplinirano glasovali za kandidate omenjenih strank. Veliko vprašanje pa je, kako se bodo na prihodnjih volitvah ravnali slovenski volivci, ki na občinskih, pokrajinskih in deželnih volitvah glasujejo za slovensko listo, to je za kandidate Slovenske skupnosti. Na zadnjih političnih volitvah leta 1972 je po splošnem mnenju množica volivcev Slovenske skupnosti na Tržaškem delno glasovala za slovenskega kandidata KPI Škerka, delno za demokristjanskega kandidata Belcija, ki se je obrnil na slovenske volivce s pismom v slovenskem jeziku in tudi obljubljal svoje zanimanje za rešitev slovenskih problemov, delno pa za slovenskega kandidata na listi PSI Košuto.

Se danes to more ponoviti? Kot slišimo iz vodilnih krogov Slovenske skupnosti kot tudi iz njene volilne baze, se čedalje bolj utrjuje mnenje, da bi morala Slovenska skupnost tokrat samostojno nastopiti tako v tržaškem kot v goriškem okrožju, v katerega spadata tudi Beneška Slovenija in Kanalska dolina. Volivci Slovenske skupnosti so namreč nezadovoljni z vsemi že omenjenimi strankami, saj ugotavljajo, da se vpra-

(dalje na 3. strani)

Evrokomunizem - resnična ali domnevna neodvisnost od Moskve?

Tako v Italiji kot drugod po svetu se vedno več razpravlja o takoimenovanem evrokomunizmu, to je o resnični ali domnevni neodvisnosti komunističnih strank na Zahodu od Sovjetske zveze.

Daljšje izjave o odnosih med komunističnimi strankami so dali zadnje dni predstavniki partij Jugoslavije, Italije, Francije in Španije. Polemizirali so z Moskvo, ki se trudi, da bi dosegla vsaj teoretično monolitnost na prihodnji evropski konferenci komunističnih strank. Pri teh svojih naporih Sovjeti doslej niso imeli prevelike sreče ter se priprave za partijsko konferenco vlečejo v nedogled.

Stane Dolanc je v imenu Zveze komunistov Jugoslavije odrekel Sovjetski zvezi pravico, da bi bila njena komunistična stranka prva med enakimi. Vsaka komunistična stranka ima po Dolančevih besedah pravico, da hodi po lastni poti brez kakršnegakoli vmešavanja drugih partij.

Član tajništva francoske komunistične stranke Plissonnier je poudaril, da je njegova partija za mednarodno solidarnost, a njena zamisel mednarodne solidarnosti vključuje neodvisnost vsake komunistične stranke. Za nas ni modela, je opozoril Plissonnier. Vsaka komunistična stranka pa po svoje prispeva k splošnim prizadevanjem. Zaradi tega se neodvisnost komunističnih strank in mednarodna solidarnost med seboj ne izključujeta. Gre za solidarnost v razlikah.

O enotnosti s priznanjem razlik je govoril tudi predstavnik italijanske komunistične stranke Pajetta. V nasprotnem primeru bi bila po njegovih enotnost samo formalna. Danes si ni mogoče misliti, da se vse giblje enako ter da se vsi skupaj lotevajo iste stvari. Zamisel internacionalizma

je treba prilagoditi času in hkrati premostiti prepeade ter utreti nove poti.

Potrebo in nujnost po večji samostojnosti komunističnih strank je končno poudaril tajnik španske komunistične stranke Carillo. Po Carillovih besedah mora biti enotnost delavskega gibanja širša ter je prihodnost delavskega gibanja v Evropi v zblizovanju med komunisti, socialisti, socialnimi demokrati in naprednimi krščanskimi silami, ki imajo vpliv med delavci. Španska komunistična stranka — je zaključil Carillo — pripisuje kar največjo važnost svoji neodvisnosti, svoji sposobnosti in svoji pravici, da sama odloča tako o svoji notranji kot o zunanji politiki.

O isti temi je 29. aprila objavila ideološki uvodnik moskovska »Pravda«. Ta je namenjen predvsem narodom Zahodne Evrope, katerim zagotavlja, da se jim ni treba bati socialistične revolucije, ker je diktatura proletariata najbolj človeška oblika vladanja. Po pisanju glasila sovjetske komunistične stranke je diktatura proletariata oblika države, ki je bolj demokratična od katerekoli malomeščanske republike, ker priznava vse človečanske pravice in vse svobščine največji večini ljudstva. »Pravda« zaključuje, da so podatki o grozodejstvih boljševiške revolucije in stalinizma samo izmišljotina.

Avstrijski kancler Kreisky je objavil članek v neki reviji, v katerem piše, da vzbuja zanimanje napor francoskih in italijanskih komunistov za neodvisnost kot svoječasni izstop Jugoslavije in Kitajske iz sovjetskega ideološkega tabora. Po mnenju Kreiskega Sovjete prav nič ne zanima, da bi italijanski komunisti prišli na oblast. Kancler sodi, da bi Sovjeti raje videli, da bi demokristjani vodili nepopularno politiko v Rimu, medtem ko bi se komunisti šli popularno občinsko politiko v Bologni.

Prav tako avstrijski kancler ne vidi potrebe po sodelovanju med socialisti in komunisti v zahodnih vladah, medtem ko zagovarja sodelovanje med državami. Glede stališča italijanskih in francoskih komunistov opozarja, da bo treba šele videti, ali bodo spoštovali demokratična pravila ter se ne bodo posluževali policije ali vojske v primeru, da bi jih volilci hoteli vreči z oblasti.

Ob zaključku Kreisky omenja možnost, da se v bodočnosti utegne zgoditi, da vodstvo svetovnega komunizma ne bo ostalo osredotočeno v Moskvi in Pekingu, marveč utegne komunizem imeti tri ali več ideoloških središč.

Kaj bodo prinesle predčasne volitve?

Zdaj je torej odločeno. Predčasne parlamentarne volitve — leto dni pred rednim iztekom parlamentarne dobe — bodo 20. in 21. junija. Da jih bo mogoče izvesti, bo nekoliko prej zaključen pouk na šolah, kajti volišča so, kot znano, navadno v šolah, kar je že od nekdanje slabe navade v Italiji, ker se tudi s tem zanaša nered v šolsko življenje.

Ta odločitev ne predstavlja nikakega presenečenja, saj je bila že dolgo v zraku. Čudno je bilo kvečjemu to, da je prišla šele po tolikem obotavljanju. Vendar je ra-

zumljivo, da se ministrskemu predsedniku Moru ni mudilo odstopiti, še manj pa Krščanski demokraciji, ki nosi sama odgovornost za dosedanje vlado. Niti Moro niti KD si namreč ne prikrivata, kaj je v igri. Poleg negotovega izida volitev, ki lahko napravi po 30 letih konec relativni večini Krščanske demokracije in postavijo v primeru zmage komunistične stranke na kocko italijansko pluralistično demokracijo in temelje gospodarskega in družbenega sistema, se je še posebno bati praznine oblasti, ki

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 9. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Glasba Heitorja Villa-Lobosa. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Kukavičji Mihec«. Napisal Pavle Zidar. Dramatizirala Marjana Prepeluh. III. del. RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.30 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.30 »Nevesta iz Messine«. Drama, napisal F. Schiller, prev. Franc Jeza. RO. Režija: Balbina Baranovič Battellino. 17.30 Šport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.15 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.00 Sodobna glasba. 22.25 Glasba za lahko noč.

: : PONEDELJEK, 10. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Ivan Cankar ob 100-letnici rojstva«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Scenska in baltna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Ivan Cankar v Trstu - Trio »Pro musica rara«: pianist Leon Engelman, klarinetist Franc Tržan, fagotist Srečko Korošak. Božo Kantušar: Larko; Igor Stuhec: Sonata a tre - Slovenska ljudska materialna kultura - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 11. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Dino Ciani. 18.50 New Swing Quartet. 19.10 1945-1975: Trideset let gledališkega amaterstva v naši deželi (9. oddaja). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Ch. W. Gluck: Orfej in Evridika, opera. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : SREDA, 12. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 »La piccola orchestra giuliana«: vodi Nino Gardi. 19.10 Družinski obzorik. 19.30 Western-pop-folk. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 21.30 Glasba za lahko noč.

: : ČETRTEK, 13. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelj Daniele Zanetovih. 19.10 Človek pred rojstvom (Vito Sinopoli). 19.25 Za najmlajše: »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Hlapci«. Drama, napisal Ivan Cankar. SSG v Trstu. Režija: Branko Gombač. 22.10 Glasba za lahko noč.

: : PETEK, 14. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Korak za korakom«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Poje sopranistka Gloria Paulizza ob spremljavi pianista Luciana Sgrizzija. 19.10 Slovenska povojna lirika: »Sarkastična poezija Janeza Menarta« (Lev Detela). 20.00 Šport.

: : SOBOTA, 15. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 18.45 McCoy Tyner s svojim jazz ansamblom. 19.10 Likji iz naše preteklosti: »Karlo Sancin« (Dušan Jakomin). 19.20 Ritmični orkester RAI iz Rima. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Dora«. Napisala Pavlina Pajkova, dramatizirala Lojzka Lombar. I. del. RO. Režija: Lojzka Lombar. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Glasba za lahko noč.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Russetti 14 - tel. 77-21-51

Kaj bodo prinesle predčasne volitve?

(nadaljevanje s 1. strani)

bo trajala do volitev oziroma še toliko časa po njih, da pride do ustanovitve nove trdne vlade. To pa je še popolnoma v božjih rokah oziroma v rokah italijanskih volivcev, o katerih pa še nihče ne more reči, kako se bodo odločili. Sploh je vprašanje, če bo rezultat volitev jasn in če bo omogočil razčiščenje političnega položaja. Bati se je, da ne in da se bo položaj po volitvah še bolj zapletel. Vse to pa pomeni, da lahko traja praznina oblasti — brez resnične vlade in brez parlamenta ter s strankami v vročem medsebojnem boju — precej mesecev. V tem času bo zastalo vse vladno in parlamentarno delo, vsako reševanje problemov, političnih, gospodarskih, socialnih in drugih, medtem ko se problemi seveda ne bodo ustavili. Gospodarska kriza bo trajala naprej, vrednost lire bo padala naprej, zunanjetrgovinska bilanca bo ostala pasivna, politično in kriminalno nasilje se bo nadaljevalo in verjetno še stopnjevalo, draginja se bo večala, enako nevarnost brezposelnosti...

Toda ker vlada zaradi socialističnega umika ni imela več večine v parlamentu in ker je bila tudi ob taki večini prešibka, da bi bila kos nakopičenim problemom, pač ni preostalo drugega kakor razpisati predčasne volitve, ki naj bi prinesle razčiščenje in s tem vsaj teoretično možnost sestave nove, trdnejše vlade, v upanju, da bo zmaga la na njih pluralistična demokracija, ker da bodo volivci trezno presodili, kakšne politične in gospodarske posledice bi nastale za Italijo z zmago KPI in kakšno osamljenost bi ji to prineslo v okviru zahodnega sveta.

Drugo vprašanje je, zakaj je prišlo tako daleč, da ni bilo več drugega izhoda kot predčasne volitve. Poleg krivde Krščanske demokracije, na katero zdaj vsi kažejo s prstom in bi jo najrajši politično linčali — zvrnivši na linčane tudi vso lastno krivdo in komplekse kot pri vsakem linčanju — so svoje nemajhne deleže doprinesli k temu tudi vsi drugi, od strank, ki so bile zaveznice KD, do opozicije obeh barv in do sindikatov, podjetnikov, samoljubne inteligence in skritih interesov raznih tujih sil in skupin, kakor so npr. mogočne mednarodne družbe, ki bi zahtevale v tej zvezi še poseben članek.

Posebej se je treba vprašati, kaj bodo prinesle te volitve Slovincem. A tudi to je preširoko vprašanje, da bi ga mogli tu načeti. Gotovo je le, da bodo usodno važne tudi za našo manjšino.

NOVICE

Lira kar naprej pada, zdaj se bliža kvoti 1000 lir za en dolar. Vzrok je inflacija zaradi previsokih plač ljudi, ki malo delajo, in beg kapitala zaradi strahu pred komunizmom.

V Libanonu se nadaljujejo zagrizeni boji med mislimani in Maroniti. Ti zadnji želijo, da bi začasno zasedla Libanon kaka tuja sila, da bi jih zaščitila in napravila red in mir.

Lira je izgubila tudi nasproti dinarju, ki ga zdaj zamenjujejo v Trstu že po 50 lir za en novi dinar.

Italijanska vlada je uvedla nove valutne omejitve za potovanja v tujino. Navadnim državljanom je že skoraj onemogočeno potovanje v zahodno Evropo, kar načenja že tudi vprašanje demokratičnih pravic državljanov.

Znani slovenski dramatik Ivan Mrak je v torek praznoval 70-letnico. Z dramskim udeleževanjem je pričel zelo zgodaj. Že ko mu je bilo 19 let je dramatiziral roman »Besi« Dostojevskega. Leta 1928 je izdal prvi del trilogije »Slepi prerok«.

Globoko užaloščeni sporočamo, da nas je dne 29. aprila v Ljubljani za vselej zapustil

prof. Tone Penko

Dragega kolega, priljubljenega in zaslužnega profesorja bomo ohranili v trajnem spominu

Licej France Prešeren

Trst, 30. aprila 1976.

PRVI MAJ IN USTAVA

Po vsem svetu so tudi letos 1. maja proslavili praznik dela. Uveljavljanje delavskih pravic je napredovalo v zgodovini postopno podobno kot celotna človeška družba. Zgled za to nudi tudi Italija.

Sedanja republiška ustava v členu 39 slovesno proglašča, da je sindikalna organizacija svobodna, in hkrati zakon nedvoumno označuje medsebojno zvezo med sindikatom in državo. Gre za zelo napredno stališče, ki dosledno uresničuje tudi za sindikalno organizacijo temeljno načelo svobode združevanja ter sindikatov ne utesnjuje z omejitvami razen tistimi, katere izrecno omenja sam člen 39. Sindikalna svoboda se tako vključuje v okvir ustavnega sistema kot temeljna pravica, katero država spoštuje.

Sindikat se kot organizacijsko in obrambno sredstvo pravic delavcev vključuje v strukture svobodne pluralistične države.

Organizacija države ne nadomešča sindikatov, ki ostajajo samostojni in svobodni ter jim je dana pravica da upravljajo skupne interese svojih članov v vsej njihovi pluralistični raznolikosti. Svoboda in samostojnost v odnosu do državne strukture so glavne značilnosti pravne ureditve, ki je nastala z ustavno listino ter v popolnem skladu s svobodno in pluralistično zamisljivo državo. Delavci s sindikati na tej osnovi lahko dajejo tvorni doprinos ne samo za gospodarsko in socialno rast Italije, marveč tudi za njen moralni in človeški napredek.

Slovenski govor na Goldonijevem trgu v Trstu

Na prvomajskem zborovanju na Goldonijevem trgu v Trstu je pred desettisočgla-vo množico v slovenščini govoril sindikalist Cisl Livij Valenčič. Po dolgem času se na enotni delavski manifestaciji v Trstu slovenski sindikalist ni omejil na nekaj pozdravnih stavkov, temveč razvil zanimive in aktualne misli, ki jih danes skoraj v celoti objavljamo. (Ured.)

•Letošnji prvi maj je zadobil značaj bolj kot veselega in radostnega praznika, dan borbe za zaposlitev, za nove investicije in za povečanje produktivnosti. Da! Tudi za povečanje produktivnosti. Če je bilo potrebno, je tako sindikat še enkrat dokazal svojo skrajno odgovornost in izbral knstruktivno, vendar zelo težavno pot. Nujno pa je potrebna popolna mobilizacija celotnega delavskega razreda, da se skupaj z drugimi demokratičnimi silami v državi, povlečemo iz sedanjega krize in da hkrati ojačimo demokratične institucije. Z vso odločnostjo moramo obsoditi poizkus, da se s provokacijami, s botazami, požari, atentati, in celo zločini (po mislimo na dva zločina v Milanu) skuša ustvarjati ozračje napetosti. Stopnjevanje te politike provokacije se začneja čutiti tudi pri nas: v nekaj dneh smo prišli od brisanja in uničevanja cestnih znakov v slovenščini do vdora v osnovno šolo na Proseku in v prostore občinske izpostave, pa do podlega napada na mladeniča na Pončani. Te akcije so gotovo črno obarvane.

Delavsko gibanje se mora takim provokacijam odločno zoperstaviti, da se preprečijo hujši dogodki v mestu, na vaseh in tovarnah.

Neštetokrat je bila že poudarjena vloga mostu dežele Furlanije - Julijske krajine. Premalo pa se naši odgovorni politiki zavedajo, da se ta vloga nikakor ne sme omejevati na maloobmejni promet med Jugoslavijo in Italijo. Na našo deželo in njeno funkcijo mostu gledajo že vse države Vzhodne Evrope in nekatere azijske. Da je to res ni potrebno nikako statistično dokazovanje, zadostuje vožnja skozi Fernetiče in

opazimo dolge kolone tovornjakov iz vseh držav evropskega vzhoda. Na to novo realnost bi mi morali biti pripravljeni in odgovoriti z ustreznimi načrti in pobudami. Vse naše pobude, tudi glede avtoporta, pa so skrajno nejasne, neenotne in zakasneje. Mislim, da bi morala naša dežela odločno prispevati k normalizaciji odnosov in vedno tesnejšim vezem z Vzhodom in še prej z Jugoslavijo. V nasprotnem primeru bomo prav mi, ki smo se ponašali z najbolj odprto mejo sveta, in smo bili začetniki politike, ki bo šla v zgodovino z imenom Ostpolitik, prvi popustili v tem procesu zaradi oklevanja in nesposobnosti na lokalni ravni. Pri ti pa morajo na dan konkretne pobude, kajti časi, ko smo se omejevali samo na besede so že davno za nami. Znebiti se moramo enkrat za vselej naše politične zaprtosti, ustvariti moramo primerne dolgoročne strategije, tako da bo naše delovanje vnaprej programirano in stalno in ne bo zaviselo od trenutnega političnega ozračja. Mogoče predstavlja prav uresničitev proste cone, ki jo predvideva osimski sporazum, nov moment in možnost za resničen in uravnotežen gospodarski razvoj, če bodo razlašeni kmetje pravično odškodovani in dobili ustrezno zaposlitev na področju proste cone.

Slovenci smo narod delavcev, v svoji sredi nismo nikoli imeli privilegirancev, v svoji zgodovini smo morali samo ogromno trpeti. Zato je popolnoma jasno, da smo vsi in z vsem srcem na strani delovnega ljudstva in skupaj z italijanskimi delovnimi tovariši skušamo ustvariti pravičnejšo družbo. Tu bi vas hotel spomniti na dramatične dogodke izpred 75 let, jasno dokazujejo, da so slovenski delavci začeli dajati svoj krvni davek zelo zgodaj in da je bil ta davek zelo visok.

Približno 300 premogarjev in kurjačev Avstrijskega Lloydja je naslovilo na ravnateljstvo vljudno prošnjo, da bi njihov delovni čas skrajšali na 10 ur v pristaniščih in na 8 ur med plovbo. Delavci so nadalje poudarjali neznosne razmere, v katerih so morali delati, ko so morali ročno kuriti s premogom žareče kotle in pri tem vdihavati razne pline, prah in umazanijo. Toda za vse to se niso pritoževali. Želeli so samo majhno skrčenje delovnega časa. Ravnateljstvo je njihove zahteve odločno in surovo odbilo, kar je povzročilo najprej stavko kurjačev, nato pa še solidarnostno stavko vsega tržaškega delavstva. In ko so delavci mirno korakali po mestnih ulicah, je avstrijska žandarmerija začela streljati nanje: prvi dan na Borznem trgu, drugi dan pa v ulicah Mazzini, S Caterina in prav tu na tem trgu, kjer smo sedaj mi. Skupaj je padlo 14 delavcev, ranjenih pa jih je bilo na desetine. Rekel sem, da je bil slovenski krv-

(Dalje na 8. strani)

Desničarska zarota proti italijanski demokraciji

Vedno bolj se utrjuje sum, da tiči za »zadevo Lockheed« neka desničarska zarota proti italijanski demokraciji, ker je »nekdo« prepričan, da ni sposobna preprečiti komunizmu prihoda na oblast. Zato bi bilo treba ustvariti politično upravičenost kakemu desničarskemu državnemu udaru in mu ustvariti oporo v nekomunistični javnosti. Zadeva Lockheed je kot nalašč prirojena na to, da vzbudi v tisti italijanski javno-

sti, ki se boji komunističnega prevzema oblasti in rdeče diktature, vtis, da bi bilo mogoče to preprečiti samo z državnim udarom. Zato je potrebno očrtniti vso dosedanja vodilno politično plast in jo prikazati kot nesposobno in korumpirano. To je najbolj običajna obtožba vseh novih desničarskih diktatur na račun demokracije.

Značilno je že to, da je sicer o podkupovanju v zadevi Lockheed, »vse znano«, samo ne imena, razen nedokazljivih obdolžitev, in da je vse prikazano tako, da lahko pade vsak sum vsaj na tri osebnosti. S tem je dosežen največji možni učinek. Po drugi strani pa je tudi značilno, da so se skotile te obtožbe v eni od velikih ameriških kapitalističnih družb, ki imajo svoje interese tudi v Italiji, a nimajo zaupanja v demokracijo, ker so navajene podpirati in spodbujati samo diktatorske režime, »s katerimi se je lahko pogajati, ker se tako vsaj ve, kdo pije in kdo plača«, kot pravijo temu. Zato so vedno proti demokracijam, »kjer jih več pije«, in za diktatorske režime, od Čila do Južne Koreje pa naj so kakršni koli, kar je lepo prišlo do izraza tudi v Kissinger - Sonnenfeldtovi doktrini in v Sonnenfeldtovih pohvalah Poljski, ker se je znala tako prilagoditi sovjetski stvarnosti, kot tudi v začudenje vzbujajoči ameriški pasivnosti do sovjetske okupacije na Češkoslovaškem.

—o—

Kot smo zvedeli, ustanavlja znani slovenski hotelih Vinko Levstik v Rimu svoj gospodarski list in vabi slovenske gospodarstvenike, naj bi sodelovali pri njem. Namen je povezava slovenskih gospodarskih pobud v svetu.

Slovenci in volitve

(Nadaljevanje s 1. strani)

šanje zaščite slovenske manjšine nikakor ni premaknilo z mrtve-točke.

Zakonska predloga, ki sta ju bili vložili KPI in PSI, že dolga leta ležita v predalih parlamenta, ne da bi se obe stranki niti pobrigali, da bi prišla v razpravo. Očitno je, da tu ni prave in trdne politične volje, saj sta tako KPI kot PSI v neštetih primerih dokazali, da znata tudi izsiliti razpravo o svojih zakonskih predlogih, če le hočeta. Poleg tega slišimo, da se na primer KPI, ki ima na Tržaškem edina možnost, da izvoli svojega slovenskega kandidata, sploh ne zanima za glasove Slovenske skupnosti, kar pomeni, da zanjo niso važni. To se nam zdi zelo čudno, saj vsak dan takorekoč beremo o prizadevanjih vodstva KPI, da bi na svojih listah kandidirali tudi nepartijci, na primer osebnosti iz kulturnega in znanstvenega življenja. Če je tako drugod po državi, kako da se pri nas ne postavlja vprašanje izvolitve slovenskega

kandidata na listi KPI, ki bi bil sprejemljiv za širši krog Slovencev?

Zlasti po tem, kar se je zgodilo v zadnjih mesecih v zvezi s pravico do rabe slovenskega jezika v izvoljenih telesih, pa je dejansko nemogoče, da bi del glasov Slovenske skupnosti šel v korist kakemu kandidatu na listi Krščanske demokracije, čeprav bo ta po vsej verjetnosti močno udarjala na strune, kot so svoboda ali nesvoboda, pluralizem ali diktatura ter podobno.

Do poteka roka za predložitev kandidatnih list manjka sicer še nekaj in se v tem času uteqne kaj spremeniti. Dejstvo pa je, da si doslej še nihče ni resno postavil vprašanja primerne predstavnosti slovenske manjšine v rimskem parlamentu, saj je vsaka stranka predvsem imela pred očmi le svojeoče koristi. S tem pa nikakor ne moremo biti zadovoljni, kajti pri nas ne gre le za takšen ali drugačen gospodarski in družbeni red, temveč žal še vedno predvsem za vprašanje našega obstoja.

Trebče zahtevajo zaščito

Predstavniki političnih, gospodarskih, kulturnih in športnih organizacij v Trebčah in domači župnik so podpisali enotno resolucijo, v kateri se zavzemajo za predhodno zaščito krajevnih in splošnih etničnih, kulturnih, ekonomskih in ekoloških pravic v zvezi s skorajšnjo ustanovitvijo proste industrijske cone, ki jo določa osimski sporazum. Listino so odposlali predsednikoma italijanske in jugoslovanske vlade, predsedniku skupščine SR Slovenije, poslancem Škerku, Fortuni in Belciju, odgovornim predstavnikom krajevnih uprav, predsedniku ustanove za industrijsko pristanišče in vsem strankam ustavnega loka.

Prebivalci Trebč zahtevajo, naj se ohrani sedanje etnično razmerje na področju, odklanjajo razlastitev zemljišč in se zavzemajo za dogovorjeno najemninsko pogodbo ne samo za zasebna zemljišča, ampak tudi

za obsežna juserska področja. Izkupiček najemnine za juserska zemljišča naj bo naložen v javnokoristne namene za krajevno skupnost. Pri zaposlitvi v obratih proste cone morajo imeti prednost domačini, sploh pa mora imeti prednost, kdor obvlada slovenščino in italijanščino. V upravnem in izvršnem odboru ustanove mora biti tudi predstavnik vasi z odločujočo besedo pri zaščiti krajevnih pravic in pravic manjšine. Zahtevajo nadalje pripravo natančnega ureditvenega načrta, zaščito športnih in kulturnih objektov ter popolno zaščito okolja.

Naš list se z izvajanjem in zahtevami trebenskih organizacij popolnoma strinja, saj je vedno zagovarjal enaka stališča tudi v drugih podobnih primerih, kadar je šlo za izmaličenje naše zemlje in za grobo neupoštevanje ne samo narodnostnih, temveč tudi gospodarskih in socialnih pravic ter koristi našega slovenskega ljudstva. Zato se zelo čudimo, da so trebenske organizacije popolnoma prezrle naš in tudi druge slovenske tednike, čeprav so smatrale za umestno poslati svojo izjavo v vednost tržaškemu italijanskemu tedniku. Poročilo smo zato morali povzeti iz »Primorskega dnevnika«.

SLOVENSKO AMATERSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V počastitev stoletnice rojstva Ivana Cankarja
Jože Rode - Jože Vozny

Ivan Cankar

V ARENI ŽIVLJENJA SEM STAL

Dramska lepljenka

Predstave v dvorani p.d. »I. Cankar«, Ul. Montecchi 6 - Trst

V petek, 7. maja ob 20.30 - PREMIERA

V soboto, 8. maja ob 20.30 - I. PONOVIČEV

V nedeljo, 9. maja ob 18. uri - II. PONOVIČEV

Dramska lepljenka »V ARENI ŽIVLJENJA SEM STAL« ne namerava »ustvariti« iz že tisočkrat obdelanih in tudi manj znanih Cankarjevih del novo, literarno, gledališko delo. Nasprotno: je mešanica del, ki predstavljajo iskanje našega odnosa do njegovih sporočil, poistovetenja, ki meni, da še ni vse, kar je bilo in kar je obseženo v Cankarjevem ustvarjanju in humanističnem sporočilu, že dokončno uresničeno. Cankarjeva živost je zajeta prav v tistih humanističnih zahtevah, ki so prožile in dajale moč slovenski enobejevske revoluciji in ki jih tudi visoka stopnja civilizacije človeštva še vedno ni zmožna v polnosti uresničiti. Ne gre za kako »idealistično« gledanje in iskanje humanizma, ampak za tisti poštene in zavzeti odnos, ki nas bo (lahko) popeljal v višje oblike demokracije.

Umrli je Tone Penko

Prejšnji teden je v Trstu globoko odjeknila žalostna vest, da je po krajši bolezni umrl v ljubljanski bolnišnici prof. Tone Penko. Zadnja leta je pokojnik poučeval blagovnanstvo na trgovski akademiji v Trstu, bil pa je iz vrst tistih slovenskih šolnikov, ki so po drugi svetovni vojni obnovili slovenske srednje šole na Tržaškem. Prof. Penko je namreč bil ravnatelj prve slovenske nižje srednje šole v Trstu. Rodil se je v Trstu pred 68 leti, na ljubljanski univerzi pa je diplomiral iz biologije. Njegovo prvo službeno mesto je bilo na klasični gimnaziji v Mariboru. Takratni dijaki se še danes spominjajo svojega profesorja kot odličnega pedagoga, ki je znal poslušalce naravnost navdušiti za svoj predmet.

Čeprav je skoraj do svoje smrti imel ve-

like težave tako zaradi državljanstva kot tudi zaradi ljubljanske univerzitetne diplome, kar je bilo do pred nekaj let značilno za vrsto primorskih profesorjev in učiteljev, ki so za časa fašizma študirali v Jugoslaviji, je bil ves predan svojemu delu, ki ga je smatral za pravo poslanstvo. Po značaju je bil duhovit in hudomušen, tako da je bilo v njegovi družbi vedno prijetno. Tone Penko pa se je v Trstu uveljavil tudi kot publicist, saj je imel dolga leta predavanja iz svoje stroke po tržaškem radiu.

V vrstah slovenskih šolnikov v Trstu je z njegovo smrtjo nastala velika vrzel, saj bo težko najti profesorja, ki bi ga mogel nadomestiti. Pokojnikovo truplo so pokopali na ljubljanskih Žalah. Družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

30. let nepretrganega delovanja

PROSLAVA STOLETNICE ROJSTVA

IVANA CANKARJA

HLAPEC JERNEJ

po povesti Ivana Cankarja

Odrska zasnova in režija: JOŽE BABIČ

Dramaturg: Primož Kozak

Scena: Peter Skalar

Glasba: Darijan Božič

Kostumi: Anja Dolenčeva

Asistenta: Voja Soldatovič - Zoran Lešič

V naslovni vlogi nastopa POLDE BIBIČ, v ostalih vlogah sodelujejo igralci vseh slovenskih dramskih gledališč ter slušatelji AGRFTV, člani AFS »France Marolt«, otroci Pionirskega doma v Ljubljani in dru.

V ponedeljek, 10. maja ob 20.30

Vstop prost

—O—

Zaradi zamude v stavnici, ki ji je bila vzrok bolezen, smo izšli tokrat z enodnevno zamudo. Naročnike prosimo za razumevanje.

PRVI MAJ V BAZOVICI

Letos sta bili na prvomajski popoldan v Bazovici dve proslavi. Slomškov dom je priredil že tradicionalni praznik, saj se odvija enajsto leto zapovrstjo, praznovanje pa je pripravil tudi Tržaški partizanski pevski zbor. Pri tej prireditvi so v kulturnem delu sodelovali člani Slovenskega amaterskega gledališča, godba na pihala PTT iz Ljubljane in Partizanski zbor. Osrednja govora sta imela pokrajinski tajnik ANPI-VZPI Dušan Košuta in poslanec Mario Lizzero. Govornika sta orisala težavni gospodarski in politični položaj in opozorila na budnost. Košuta se je ustavil ob problematiki procesa o Rižarni, Lizzero pa je v svojem govoru med drugim omenil zahteve slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki jo še vedno delijo na tri kategorije.

Proslava Slomškovega doma je potekala v značilnem sproščenem vzdušju. Priredili

so igre za otroke ter lov na zaklad, v kulturnem delu sporeda je pa sodeloval otroški zbor »Slomšek« ter ansambel Kondor s harmonikarji. Ansambel Times je poskrbel za pristo zabavo.

Prvomajski govor je imel prof. Zorko Harej.

—O—

SLOVENSKA PROSVETA in ŽUPNIJSKI DOMI NA TRŽAŠKEM priredijo v nedeljo, 9. maja 1978, ob 18. uri na dvorišču »Finžgarjeva doma« na Opčinah, Narodna 89

T A B O R

OB STOLETNICI CANKARJEVEGA ROJSTVA
(10. maj 1876 - 10. maj 1976)

Iz sporeda:

- nastop združenega mešanega zbora z Opčin, iz Rojana in od Sv. Ivana vodi Humbert Mamolo;
- nastop otroškega zbora »Slovenski šopek« iz Mačkolj vodi Ljuba Smotlak;
- priložnostni slavnostni govor bo imel Saša Martenč;
- sodelujejo recitatorji z branjem odlomkov iz Cankarjevih del.

Po sporedu družabnost s kioski: igra ansambel TAIMS.

Prejeli smo

SLOVENSKI DELOVNI LJUDJE V ITALIJI

V torek, 4. t.m. se je sestel IO SDL v Italiji in pozitivno ocenil delovanje organizacije in posameznih članov; delovanje, ki slo ni na narodnostni podlagi v obrambo nadaljnjega gospodarskega in socialnega napredka slovenskih delovnih ljudi.

Meseca aprila so SDL v Italiji povabili s sodelovanjem delavskega sveta Neodvisne tržaške pristaniške ustanove na obisk pristanišča skupino profesorjev in učencev niž je srednje šole v Dolini »Simon Gregorčič«. Šolniki in učenci so lahko tako na terenu spoznali delovne pogoje slovenskih pristanišnikov in njihov boj za narodno enakopravnost v pristaniškem okviru.

29. aprila so priredili SDL v Italiji v Mali dvorani Kulturnega doma v počastitev 100-letnice rojstva največjega slovenskega pisatelja in narodnega buditelja Ivana Cankarja okroglo mizo z naslovom: Ivan Cankar, *nacionalno in delavsko vprašanje*. Povabljeni udeleženci okrog mize zgodovinar, prof. Samo Pahor in pisatelj, prof. Boris Pahor sta podala izčrpni poročili, iz katerih je jasno razvidno, kako so bili naši delovni ljudje diskriminirani v samem tržaškem delavskem gibanju, čeprav so tvorili najširši in najbolj borbeni del delavskega gibanja samega.

Dalje izraža IO SDL v Italiji svoje zadoščenje in pohvalo svojemu članu, ki je ob prvomajskem govoru na Gondonijevem trgu po mnogih letih obdaril prisotno množico z lepo slovensko besedo in pretrgal s skoraj že uzakonjeno nesramno navado samega slovenskega pozdrava. Tudi slovenski delavci imamo pravico do lastnega sindikalnega govora, obogatenejša s slovensko tematiko brez kakršnega koli krčenja in rezanja.

V ponedeljek, 3. t.m., pa se je predstavnik SDL v Italiji udeležil srečanja med upravo SSG in predstavniki enotne sindikalne federacije CGIL-CISL-UIL. Na sestanku, do katerega je prišlo na prošnjo uprave SSG, so gledališki upravitelji seznanili sindikalne predstavnike z zelo kritičnim finančnim položajem, ki onemogoča vsako nadaljnje redno delovanje. Predstavnik SDL v Italiji kot tudi sindikalni predstavniki so obljubili prisotnim predstavnikom uprave in delavsekag kolektiva svojo politično in akcijsko podporo.

—o—

Opomba uredništva: Novi list je kot svobodna tribuna vedno objavljala poročila, stališča in mnenja naših slovenskih organizacij in seveda tudi posameznikov. Tako je doslej tudi objavljala poročila ali izjave »Slovenskih delovnih ljudi v Italiji«. Ta organizacija pa nam ne sme zameriti, če smo iz njenega zadnjega poročila izpustili nekaj zelo polemičnih vrstic na račun slovenskega tržaškega dnevnika. Gre namreč za zadevo, ki se nas ne tiče, poleg tega nimamo možnosti, da bi preverili resničnost trditvev v že omenjenem poročilu, kar bi bilo po obstoječih zakonih o tisku nujno, če bi hoteli tiste vrstice objaviti.

—o—

V nedeľjo 9. t.m., bo v Štandrežu slovesno odprtje Doma Andreja Budala. Začetek ob 10. uri na zbirališču na Pilošču, ob 10.30 odprtje doma in kulturni spored, ob 15. uri športni nastopi, nato družabni večer.

Drugi dan praznika frtalje v Rupi

Praznik frtalje sv. Marka v Rupi se je kakor že lani tudi letos nadaljeval na prvomajski praznik popoldne z drugim delom programa. Organizatorji, pevski zbor Rupa - Peč, so ta drugi dan svoje prireditve posvetili prazniku dela in spominu na stoletnico rojstva našega največjega pisatelja Ivana Cankarja.

Dve in polurni program je začel ansambel »Veseli števerjanski fantje« z igranjem veselih slovenskih viž. Števerjance smo slišali že na lanskem prazniku frtalje, njihov tokratni nastop pa lahko v primerjavi z lanskim ocenimo kot novost, tako v vsebinskem kot tudi v izvajalskem smislu. Sledil je nato recital o življenju in delu Ivana Cankarja, ilustriran z odlomki iz Cankarjevih del, v izvedbi požrtvovalne skupine recitatorjev iz Doberdoba pod vodstvom Franke Ferletič. Za doberdobske recitatorji so nastopili še njihovi pevci v mešanem zboru, ki je pod vodstvom Karla Lavrenčiča zapel štiri pesmi.

Višek je sobotni program rupenske prireditve dosegel z nastopom deželnega svetovalca dr. Draga Štoke, ki je svoj govor posvetil prvomajskemu praznovanju. Že na začetku je poudaril, da delavcu ob njegovem prazniku ne zadoščajo manifestacije, povorke in zgolj zunanji izrazi praznovanja, marveč gre resnični pomen praznika iskati znotraj delavca, izhajajoč iz njegovega nenehnega boja za delo, napredek, poštenje, svobodo in demokracijo, za socialne in ekonomske pravice. Zatem je spomnil na položaj in razmere v Italiji in izrazil svojo zaskrbljenost ob hudih dogodkih, ki se v njej dogajajo v zadnjem času. Nadalje je ugotovil, da naša narodnostna vprašanja še vedno niso rešena. Dalj časa se je zau-

stavil ob zelo perečem problemu razlašanja slovenske zemlje, pri čemer je pokazal posebno skrb nad usodo petnajstih kvadratnih kilometrov slovenskega Krasa vključno s slovensko vasjo Gropada in nad problemom avtoporta pri Repentabru ter spomnil še na Dolino in Štandrež. Od prvo majskih želja deželnega svetovalca naj omenimo rešitev socialnih vprašanj, stalnost zaposlitve in gotovost zaslužka, da bi bila po enaintridesetih letih osvoboditve vendarle že rešena naša narodnostna vprašanja, pri čemer je omenil uporabo slovenščine v izvoljenih svetih, samostojni šolski okraj, dvojezične napise in globalno zaščito naše manjšine sploh. Na koncu je izrazil solidarnost s Koroško in spomnil na zaključek procesa v Rižarni, ki je za Slovence posebno važen zaradi tega, ker so uspeli do kazati svojo zgodovinsko prisotnost in delež v žrtvah zloglasne Rižarne. Svoje besede je dr. Drago Štoka zaključil s citatom iz »Tujcev« Ivana Cankarja, na katerega se je v govoru že prej večkrat spomnil.

Nastopil je potem še mešani zbor iz Mačkolj, ki je pod vodstvom Dušana Jakomina zapel šest pesmi, nakar se je prireditve nadaljevala ob zabavnem programu. Kulturni del sporeda je oba dneva povezoval z napovedovanjem predsednik zbora Rupa-Peč Darko Durček. Organizatorji so ob prazniku izdali tudi ciklostiliran listič z nekaj stranmi vsebine.

—o—

Do 15. maja razstavlja v galeriji Il Torchio v Gorici, via Mameli 6, slikarka Romana Favier - Zorzut, rojena l. 1930 v Brdih, bivačica v Melburnu (Avstralija). Za seboj ima že štiri samostojne razstave.

Koncert zbora »Lojze Bratuž« v Gorici

V petek, 30. aprila, na predvečer praznika 1. maja, je bil v Katoliškem domu v Gorici celovečerni koncert mešanega pevskega zbora »Lojze Bratuž« iz Gorice. Zbor je ustanovil pok. Mirko Filej, po njegovi smrti ga je vodil Ivo Bolčina, sedaj pa ga že več let vodi Stanko Jeričijo. V zadnjih letih se je zbor precej pomladil ter redno sodeluje na pomembnih pevskih manifestacijah v zamejstvu in matični domovini, udeležil pa se je tudi mednarodnega pevskega tekmovanja »C.A. Seghizzi« v Gorici. Zadnji nastop v Katoliškem domu pomeni njegov prvi samostojni koncert v tej dvorani.

Skrbno sestavljen spored, ki ga je napovedovala Marija Češćut, je bil razdeljen na dva dela. Prvi je obsegal umetne, drugi del pa slovenske ljudske pesmi v priredbah raznih skladateljev. Zbor je uvodoma zapel tri renesančne skladbe: »Regali ex progenie« in »Beati estis« J. Gallusa ter »O vos omnes« španskega skladatelja T.L. Victoria. Menimo, da je prav pri teh skladbah zbor najbolj pokazal svoje poustvarjalne sposobnosti in dobro pevsko — tehnično pripravo. Sledile so »Slovo od gozda« F. Mendelssohna, »Zaostali ptič«, J. Aljaža, »V tujini« A. Groebninga, »Majska noč« M. Tomca, »Soči« O. Deva (harmonizacija U. Vrabec), »Zimski večer« S. Maliča in »Prihod« U. Vrabca. Zbor je omenjene pesmi zapel v

skladu s stilnimi in razpoloženskimi značilnostmi posameznih skladb.

V drugem delu sporeda smo slišali naslednje pesmi: »Kaj pa ti fantič« (prir. M. Filej), »Sedma ura« in »Bleda luna« (prir. B. Šček), »Pojdaj pa v Rute« (prir. J. Močnik), »Rožmarin, spomin« (prir. P. Cigan), »Ko b'jez vedava« (prir. L. Kramolc) in »Lise dajtav ženiti« (prir. L. Kramolc) in »Lipa« (D. Jenko, prir. L. Lebič). Pri ljudskih pesmih bi si želeli nekoliko bolj sproščeno in ponekod živahnejše izvajanje, saj glasovne zmožnosti in pevsko znanje članov zbora to omogočajo. Poslušalcem sta v drugem delu gotovo najbolj ostali v spominu poslednji dve skladbi, »Puabač sem star šele 18 let«, pri kateri se je odlikoval tenorist — solist, in že ponarodela »Lipa« Davorina Jenka.

Mešani zbor »Lojze Bratuž« sestavljajo dobri glasovi, ki lepo zvenijo tako v posameznih skupinah kot tudi v celoti, k večji zlitosti zbora pa bi gotovo pripomogli nekoliko krepkejši basi, ki jih je v zboru trenutno očitno premalo. V celoti pa je koncert v Gorici napravil na poslušavce ugoden vtis in pokazal na resno delo, ki ne teži samo po solidnem pevsko-tehničnem obvladanju zborovske literature, ampak tudi po poglobljenem umetniškem izrazu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Četrta številka »Mladike«

Nova, četrta številka »Mladike« se začneja s člankom Alojza Rebule »Velika noč, v Cankarjevem letu«. Gre za članek, ki ga je napisal za radio v Kölnu. V članku je povezal Veliko noč s 100-letnico Cankarjevega rojstva, rekoč: »Velika noč v Cankarjevem letu. Kako naj ne povežem obojega? Katera druga misel tako prešinja Cankarjevo delo kakor prav misel na Vstajenje? Kaj ostane od njegovih strani, če izločimo iz njih vstajensko sporočilo? Kaj ostane od njegovega duhovnega veselja, če ugasnemo v njem velikonočno zarjo? Trpljenjski klanec, kamor je Cankar v preroški sli po pravici zgrnil svoje siromake in svoje sirote, svoje ponižanje in razžaljenje, se ne vzpenja v temo. Nasprotno. Kakor v gorskem prividu se vzpenja proti apokaliptičnemu grlu, ki je vse zajeto v zarjo vstajenja...«

Mislimo, da še nihče ni tako lepo izrazil pomena Cankarjevega opusa in 100-letnega jubileja njegovega rojstva oziroma Cankarjevega leta kakor Alojz Rebula v tem članku. Po drugi strani pa se nam vendarle tudi vzbujajo pomisleki, da tudi on ni povsem prost namena, oziroma da se ni mogel povsem izogniti skušnjavi, kot se niso mogli niti mnogi drugi, da skušajo napraviti Cankarja za glasnika nečesa, kar Cankar ni bil, ali vsaj ne zavestno: za mesija določene ideje ali nazora, da ne rečemo politične ideologije ali filozofije. Morda nehoti se s takim vrednotenjem Cankarjevega dela tudi doprinaša k pretiranemu češčenju zgolj pisateljev v slovenskem narodnem življenju. Slovenci se namreč spet začnejo obnašati kot izrazito nepolitičen narod, kot narod, ki se identificira samo s svojo literaturo, vidi v njej edino ali vsaj daleč največjo narodno vrednoto in v pisateljih svoje edine preroke in voditelje. Cankar nam je vsem drag in znamo ceniti njegove spise, toda nevarnost je, da nam ga bo pretirano povzdigovanje in poveljevanje v tem jubilejnem letu njegovega rojstva nehoti odtujilo in do neke mere celo pristudilo kot vsako stvar, ki je prevsiljiva.

Tako pretirano poveljevanje nam je na žalost že odtujilo Prešerna, da vidimo v njem bolj političnega aktivista nekakega internacionalizma, kakor pa pesnika človeške intimnosti in ljubezni ter resničnih, čeprav tihih vrednot. Pretirano poveljevanje enega ali dveh pesnikov je tembolj protislovno z resničnostjo, ko pa nekateri od tistih, ki se zdaj do sentimentalnosti raznežijo ob oporečniku Cankarju, ki je razgrinjal pred slovensko družbo svojega časa gnusobe, ki so se zaredile v našem narodnem telesu, ne kažejo nikakih simpatij do še živih slovenskih pisateljev, ki si drznejo razgrniti pred našo družbo nekaj njenih krivd in napak.

Na drugem mestu prinaša MLADIKA v spomin Jožeta Peterlina njegov lep in čustveno napisan članek »Moja domovina«. V tej številki najdemo tudi novelo Pavleta Zidarja »Mama, mamica, mami...«, ki je dobila drugo nagrado na natečaju MLADIKE. Novela nas razočara; zdi se bolj postranski izdelek tega pisatelja, ki mu sicer ne moremo odrekati kvalitete oziroma resnega teženja po kvaliteti, a mu manjka, kot kaže, energije, če ne tudi navdiha, da bi svoje pisanje zares dvignil na pravo kvaliteto raven.

Vladimir Kos je prispeval iz Tokija nekaj pesmi, od tega tri pod skupnim naslovom »Kompozicija za pozni marec«, s pripombo »na glas-

Ivan Cankar za svojo stoletnico:

»Slišim in berem, da me ob tem mojem jubileju vsak po svoje častite in slavite in sploh delate velik halo z menoj, eni zaradi besed »Mati, domovina, Bog«, drugi zaradi »nebes pod Triglavom«, tretji zaradi moje kandidature na listi socialnodemokratske stranke... In tako sem enim katoličan, drugim patriot, tretjim socialist.

Toda tiste tri besede sem zapisal v sentimentalnem trenutku. Lahko bi bil napisal tudi »Dobrota, pravičnost, ljubezen« ali »Svoboda, kruh, mir« ali »Družina, narod, človeštvo« ali »Pogum, resnica, poštenost«. Se mi je pač zapisalo, ko sem ga bil spil pol litra in sem se spomnil na mater. Na Triglavu pa nisem bil nikoli, rajši kot Triglav sem imel Rožnik in prijazne dolenske holme, kjer raste trta, ki daje cviček. Verjemite, da se mi toži po njem in po gostilni na Rožniku... In kar zadeva tiste socialdemokrate, je boljše, da molčimo. Hoteli so biti vse prej kot Slovenci. V Trstu so vlekli na italijansko plat, v Ljubljani na srbsko, na Koroškem na nemško... Sem bil pač naiven v politiki kot vsi slovenski literati mojega in vašega časa.

Za ta svoj jubilej pa bi vam želel reči tole: če že hočete vedeti, za kaj mi je vedno najbolj šlo in za kar mi še danes gre tu gor, potem vam povem, da bi rad, da bi bil slovenski narod čimbolj svoboden; da bi končno lahko srečen zarajal po Kurentovih goslih; da bi nikoli več ne nasedel demagogom, Kantorjem in hinavcem; in da bi za vedno izginili s Slovenskega vsi hlapci in vse doline Šentflorjanske.«

bila japonske narave«. Saša Martelanc je objavil članek v spomin Dušanu Černetu, ob prvi podelitvi nagrade iz sklada, ki nosi ime po njem in ga je ustanovilo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu. Objavljen je tudi odlomek iz svoječasne Černetovega eseja o slovenstvu. Nekdo, ki se je podpisal Ž.V., je v članku »Kaj nas je povezovalo in ohranjalo kot narod« upravičeno zavrnil čudno navado zanikanja slovenske narodne individualnosti v zgodnjem srednjem veku, kajti skoraj vsi slavisti, zgodovinarji in drugi publicisti pišejo o tedanjih Slovencih kot o »alpskih Slovanih«. Avtor omenja nekatere dokumente iz tistega časa, ki so jih napisali tujci in ki jasno govorijo, da so bili Slovenci tedaj upoštevani kot narod, njihova domovina pa kot Slovenija. Tako so jo imenovali. Menimo, da je to eden najzanimivejših in najbolj izvirnih člankov v tej številki »Mladike«. Potrebni bi bilo več takih odločnih nastopov, da bi končno iztrebili iz naše publicistike takšno negativno, cmeravo in kapitulantsko zanikanje slovenske narodne individualnosti in zgodovine.

Martin Jevnikar predstavlja slovenski tisk v Avstraliji, Aleksander Mužina pa je objavil intervju s Karlom Kalcem, organizatorjem akcije za dom mišičasto obolelih na Opčinah. Boris Artač poroča v rubriki »Prostor za mlade« o problemu šole, »ki ne odgovarja več našim zahtevam«, in o predavanjih na to temo. Martin Jevnikar pa nadaljuje razpravo »Zamejska in zdomska literatura« in ocenjuje pisateljsko delo Milana Lipovca. Tone Bedenčič je napisal postno razmišljanje »Ecce homo«. Revija prinaša tudi intervju s pevovodkinjo Ljubo Smotlak. Naj omenimo še Abelovo pesem »Kot bakla naj gorim« in rubriko »Za sodobne žene in dekleta«. Zanimiva so tudi pisma, ki obravnavajo aktualna vprašanja, in rubrika o literarnih pogovorih ter seveda »Čuk na Obelisku«, ki ima ostro oko za vse, kar je smešno in absurdno v našem življenju. Lahko rečemo, da se »Mladika« vsebinsko aktualizira od številke do številke in da ta številka to potrjuje.

—O—

SZ B O R

sklicuje

18. REDNI OBČNI ZBOR

v ponedeljek, 17. maja 1976 ob 20. uri v prvem in ob 20.30 v drugem sklicanju.

Dnevni red:

1. Otvoritev
2. Poročila
3. Diskusija in pozdravi
4. Poročilo nadzornega odbora in razrešenica
5. Volitve
6. Razno

J. Š.

NAŠA LEDINA

Za »iz postelje spokati« bi bilo lahko tudi od nem. auspacken, ni pa seveda nujno. Uporablja se ga v poudarjenem govoru, ne v navadnem takrat, ko je treba naglasiti, nekaj izdvojiti iz vsakdanjosti.

Prvi travi se reče jarnica v izreki »arnica«, lahko bi bilo tudi od »ornica«? Druga trava je otava, tretja otavč, potem pa drugi, tretji otavč.

Posebna miza za pripravo kruha je bingla (furl. panarie), Vevnik se izgovarja kot »biunk«. Mala priročna kopača je plevnica, z njo se koplje krompir in sadi. Pri tem se uporablja košara z dnem iz deske, podolgovata in v sredi stisnjena, imenovana žejl. Na hrbtu se nosi v

oprtniku (ne mogoče »košu za na rame«).

Namesto »knjižnega« rogač, se rabi kleščer. Keber ima namreč klešče in ne rog.

Beseda rajmati se, npr. rajma se mi to narediti, iti sedaj na polje, ne pomeni, da se mudi, ampak da je za koga ravno tedaj pravi čas, da nekaj naredi ali kam gre.

V otroškem pogovoru se ponekod uporablja nana kot nagovor za staro mamo (redko), nuna pa je krstna botra, pa tudi hišna gospodinja; spoštljivo rečeno sta gospodar in gospodinja drugih hiš nunc in nuna, toda le v nagovorih otrok. Odrasli jih nazivajo po hišnem imenu npr. Bajt in Bajtovka, če se pri hiši pravi »pri Bajtu«.

(Dalje)

Sodobno kmetijstvo

Kaj moramo vedeti o košnji

V nekaj letih so se cene rudninskih gnojil in močnih krmil močno povečale. Ker se je medtem cena mleka zvišala le za malo, je na dlani, da je podražitev šla v breme pridelovalca, to je kmetovalca. Z različnimi ukrepi so posamezne države omilile rast cen obratnih sredstev kot so gnojila in močna krmila. Italija ni v tej smeri naredila skoraj nič. Pridelovalci mleka nosijo vse breme podražitve gnojil in krmil sami. Le rejci klavne živine so nekoliko zadihali, ko je država odredila zaporo oziroma omejitev uvoza klavne živine. Pridelovanje mleka je zajela huda kriza in posledice se kažejo v naglem upadanju števila krav mlekaric. Tisti pridelovalci mleka, ki niso povsem obupali, in ki upajo, da se bo stanje popravilo, morajo skušati izkoristiti vse skrite rezerve, da pridelajo čim boljše krmo sami in da tako vsaj deloma omilijo posledice podražitve na svoje delo.

Pravočasna košnja

Eden izmed načinov zmanjšanja pridelovalnih stroškov je v pravočasni košnji. Za naše kraje je to zelo važno, saj je košnja najbolj razširjen način izkoriščanja travnatih površin. Paša je zaradi motorizacije in pomanjkanja ljudi, ki bi pasli živino, le malo razširjena. Pokošeno travo rejci posušijo izključno na zemlji z obračanjem mrve. Ta način dela pomeni, da se košnja močno zavleče. Večina kosi junija, le majhen del kmetovalcev prej. To pomeni, da je travnat svet pri nas slabo izkoriščen in da je krma kakovostno slaba. Premajhno število košenj povzroča škodo. Tako pada pod kosilnico ali koso zelo stara trava. Drobno, ceneno in kakovostno krmo bi imeli, ko bi travo kosili več kot trikrat na leto. Stara trava je precej drugačna od mlade. Rastline se obraščajo z biljem in steblovjem, ki je zaradi trdnosti prežeto zvečine s težko prebavljivo

in slabo hranljivo vlaknino (celuloza, hemiceluloza in lignin) obdajo koristne hranilne snovi, ki zato postanejo težko dostopne za živalčne želodčne sokove, torej težko prebavljive, zaradi česar malo koristijo organizmu.

Obubožanje travnate ruše

Pri tem načinu izkoriščanja travnatih površin rušo neprestano redčimo in izločamo iz nje vrsto rastlin, ki so listnate in zato posebno lahko prebavljive ter izdatne. Z izločanjem teh rastlin se še dodatno zniža vrednost nakošene krme. Med dolgimi časovnimi presledki naših običajnih košenj, ne rasejo vse vrste rastlin v enakih razmerah. Visoke vrste rastlin na primer, ki v istem času zrastejo hitreje kot nizke, imajo pri tem določeno prednost pred nizkorastočimi ali pritličnimi. Visoke vrste trav in zeli ter travniška detelja, ki rastejo hitro, strnejo svoje listje v čimbolj zaprto plast po prostoru nad zemljo in tako zasenčijo pritlične vrste pod sabo. Ker pa je svetloba osnovni pogoj za asimilacijo in uspevanje, so zasenčene nizke vrste s tem delno prikrajšane v rasti in pri razmnoževanju, zato intenzivnost njihove rasti slabi. Tudi število pritličnih vrst se zato stalno krči. Ščasoma postane travnik spodaj bolj ali manj prazen, brez podrasti, nezaraščen, redek, slabo obrasel z nežnim, nizkim in z listjem obraslim rastjem. O tem se prepričamo, če si ogledamo pokošeno travo in strnišče tik

po košnji. Videli bomo, da presledki med ostanki šopov pokošenih visokih trav vzemajo 20 do 30 odst. tudi 50 odst. pokošene površine.

S takšnim redčenjem košne ruše in krčenjem števila rastlin nastaja seveda gošpodarska škoda. Košna ruša sicer daje precej pridelka, vendar je ta težko prebavljiv in neizdaten zaradi visokega deleža stebel, bilja in več. Listje je, kot vemo, osnovni nosilec hranilne vrednosti, ki tudi zboljšuje stopnjo prebavljivosti krme.

Sušenje na tleh močno zmanjša hranljivost krme

S sušenjem skušamo znižati vlago v krmi na 15-20 odst. in tako onemogočiti bakterijam, ki se hranijo z rastlinskimi hranilnimi snovmi, kisikom in vlago, onemogočiti presnavljanje organskih snovi trave v razpadne produkte, kar se kaže v gnitju. Suha krma zaustavi škodljivo delovanje bakterij in krma je sposobna za uskladiščenje. Med sušenjem krme od trave k senu, prihaja do izpiranja, izgorevanja in še drugega uničevanja hranilne vrednosti krme. Najhujše izgube povzroča izpiranje hranilnih snovi.

Odkar so se tudi pri nas razširili stroji, ki seno spravljajo s pokošenih površin v »balah«, ni pričakovati, da bomo ta način zamenjali z kakim drugim (prevetrovanjem krme), pa tudi ne, da bi rejci v večjem številu živino gnali na pašo (najboljša oblika izkoriščanja trave). Morali bi vsaj skrbeti, da začnemo z košnjo zgodaj maja, pred cvetenjem glavnih vrst trav. Zgodnja košnja bi morala postati pravilo, sicer ne bo moč dati živini dovolj kakovostne in poceni hrane.

Ena izmed teorij o Etruščanih

Neki slovenski list je te dni poročal o predavanju profesorja Antona Berlota v Gorici, v katerem je prikazal svojo teorijo o Etruščanih. Jezik tega naroda, ki je igral veliko vlogo v zgodovini Italije, preden je uveljavil svojo oblast Rim, in tudi v zgodovini Evrope, posebno v kulturi in trgovini, je namreč še vedno skrivnost. Medtem ko je skoro vse znano o etruščanski umetnosti, saj so muzeji v srednji Italiji polni etruščanskih predmetov, ki so se odlično ohranili v velikih grobnicah, ni bil doslej odkrit še noben pomembnejši dvojezični napis, ki bi nam nudil ključ za razvozlanje etruščanskega jezika. Tak ključ je namreč mogoče dobiti iz dvojezičnih napisov, iz katerih potem znanost s počasnim razkrivanjem in vrtanjem lušči nove rezultate. Iz nekega nerazumljivega vzroka pa Etruščani niso uporabljali dvojezičnih napisov ali samo tako kratke in v izjemnih primerih, da ne nudijo dovolj opore za kako nadaljnje delo pri razkrivanju njihovega jezika. Vsaj doslej niso bili doseženi pri tem kakšni pomembnejši rezultati, čeprav tudi tu trud ni povsem zaman. Počasi se je znanstvenikom raznih evropskih narodnosti posrečilo odkriti pomen kakih 100 do 150 etruščanskih besed, predvsem imen oseb in bogov, morda tudi vladarjev in raznih jezikovnih formul, npr. na nagrobnih napisih, toda dalje niso prišli.

V nasprotju s splošnim mnenjem pa znanstveniki že znajo brati etruščansko pi-

savo in zato v fonetičnem pogledu nekdanja etruščina ni več neznanka; neznan je le pomen etruščanskih besed. Etruščanska pisava ima obliko run, torej podoba palic z vejami, kakor so jih uporabljali tudi nekdanji nordijski narodi in delno tudi srednjeevropski Germani. Znanstveniki so celo prepričani, da so si severni Germani izposodili svojo pisavo delno ravno pri Etruščanih in sicer preko trgovcev, ki so potovali v Italijo in trgovali z Etruščani, čeprav so jo potem razvijali naprej, tako da se etruščanske črke in rune samo delno krijejo. Če bi se posrečilo razkriti pomen vseh etruščanskih besed oziroma dobiti ključ do etruščanskega jezika, bi bila to velika pridobitev za preučevanje starodavne italške in evropske kulture. Lahko bi prodrli v miselnost in življenjske navade tega skrivnostnega in simpatičnega naroda, ki je živel v Toskani in je segal na jugu do Lazia — tudi Rim je bil prvotno etruščansko mesto — na severu pa v Padsko nižino in morda celo v Alpe.

(Dalje)

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKEH IZOBRAŽENCEV Trst

priredi v ponedeljek, 10. maja, ob 20.15 okroglo mizo po procesu o tržaški Rižarni.

Uvodno besedo bo imel dr. Drago Štoka, ki je na procesu zastopal zasebno stranko.

Srečanje bo v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3. Vabljeni!

Kratke z Goriškega

V Gabrjah je umrla 68-letna Olga Semo-lič vd. Florenin, lastnica znane gostilne »Pri Tomažu«. V isti vasi je umrl tudi Rudolf Devetak, domači čevljar. Svojem obeh družin izrekamo naše sožalje.

V torek, 27. aprila, ko so v Sloveniji imeli republiški praznik v spomin ustanovitve OF, je v Gorico prispela množica obiskovalcev z druge strani meje. Parkirni prostori so bili popolnoma zasedeni, trgovine pa polne kupcev, k čemur je gotovo pripomogla tudi ugodna menjava za jugoslovanske kupce. Podobno je bilo tudi v ponedeljek, 3. t. m., ko so v Jugoslaviji še praznovali prvomajске praznike.

Prejšnji teden so v novih prostorih v ulici della Barca v Gorici odprli mednarodni blagovni sejma ESPOMEGO. Na njem sodeluje 250 razstavljalcev iz Italije, Jugoslavije, Češkoslovaške, Poljske, Madžarske in Avstrije. Goriška trgovinska zbornica je v dneh sejma, 3. in 4. t. m., priredila v palači Attems predavanja o uporabi prostega časa v turistične namene.

ŠAH

Philidor si je bil v svesti, da je »kmet duša šaha«, zavedal se je, da »lahko samo napreduje, nikar nazaduje«, odtod njegov zaključek: »Kmet je najmočnejši na začetnem polju.«

Na nasprotnem polu stoji v tem pogledu Aljehin: nepričakovani, drzni kmečki preboji in prodori so njegova značilnost. Seveda so ti kmečki sunki nepričakovani in drzni le za nas, strmeče občinstvo, zanj so bili prirojeni način igranja, zahtevala jih je pozicija, ki jo je sam zgradil ali vsaj pomagal zgraditi.

Koliko življenja je v 9., 24., 26. in 27. potezi spodnje partije! Ti štirje sunki s kmeti se lahko kosajo le z ... njihovim obmirovanjem v 10. in 11. potezi.

ALJEHIN - EUWE
Slovanska obramba

1. d4 d5, 2. c4 c6, 3. Sf3 Sf6, 4. cd4: sd4:, 5. Sc3 Sc6, 6. Lf4 Lf5, 7. e3 a6?

Zadnja poteza je dokaz, da so posnemanju potez postavljene meje. Ko bi namesto nje črni igral 7. ... e6, bi sledilo 8. Db3, nakar ne gre (Alexander).

A) 8. ... Sa5, 9. Da+ itd.

B) 8. ... Dc8, 9. Sb5 itd.

C) 8. ... Dd7, 9. Se5! Se5:??, 10. de5: S kamorkoli, 11. Lb5 itd.

Igrana poteza pa je prepasivna. Namesto nje sugerira Alexander 7. ... Db6, 8. Ld3, nakar ne sme črni vzeti na b2, ker bi ga beli v razvoju nadigral (8. ... Db2:, 9. 0-0 itd., pač pa se mora mirno naprej razvijati).

8. Se5 Tc8, 9. g4! Ld7.

Slabše je 9. ... Lg6 zaradi 10. h4 h6, 11. Sg6: itd.

10. Lg2

Aljehinovi kmetje niso neodgovorni! 10. g5? ni dobro zaradi 10. ... Se4, 11. Sd5: Da4+

10. ... e6, 11. 0-0.

Spet bi 11. g5 Se4, 12. Se4: de4:, 13. Le4: Se5:, 14. de5: Lb4+, 15. Kf1 Lb5+ itd. (Alexander) belemu prineslo kmeta, a ga tudi izpostavilo napadu.

11. ... h6, 12. Lg3 h2?, 13. Sd7: Sd7:? (črni si misli: beli h5 mi ne more utiti), 14. gh5: Sf6, 15. Lf3 Lb4, 16. Tc1 Kf8 (rokada ravno zaradi kmeta h5 in z njim povezane odprte g-linije ni priporočljiva),

17. a3 Lc3:, 18. Tc3: Se7, 19. Db3 Tc3:, 20. bc3: Dd7

Po 20. ... b5, 21. a4 in eventualni 22. Ta1 ali 22. Tb1 bi padla oba črna kmeta.

21. Db6 Sc8, 22. Dc5+ Kg8, 23. Tb1 bc, 24. h6! gh6: (slabše bi bilo vzeti s trdnjavo, ker bi po vdoru bele trdnjave na osmo vrsto črna trdnjava ne branila več svojega skakača), 25. Le5 Kg7, 26. a4! ba4: (glej prejšnjo pripombo!), 27. c4! Se7.

Ne pa 27. ... de4: zaradi 28. Lf6: Kf6:, 29. De+ itd.

28. ed5: Sd5:, 29. Kh1! (takojšnja 29. Ld5:? bi naletela na večni šah po 29. ... ed5:, 30. Tb6 Dh4+ itd.) 29. ... Tc8, 30. Tg1+ Kh7, 31. Da3

Sedaj grozi 32. Dd3+ Kh8, 33. Ld5: Dd5:+, 34. e4 Dd8, 35. Df3 in beli dobi figuro. Zato je črni igral:

31. ... Tg8, a je po 32. e4 na še bolj prozaičen način izgubil skakača. Vdal se je šele na 41. potezo.

Dekle z zaprtimi očmi

63

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

V nedeljo zjutraj se postavi torej Ludvik Hughe koj po prvi maši v ozadje malega trga... Odtod bo lahko neopažen pregledal vse vernike.

Hodi gor in dol...

Včasih že misli, da je to ona... A ni ona! Maša sledi maši.

Počasi mu ostane le še upanje na veliko mašo... zadnjol!

Ta velika maša je v Chamonixu zelo obiskana: pogosto lahko slišiš pridigati ondi kako visoko cerkveno osebnost.

Tisto nedeljo hiti k tej maši športna, elegantna in vesela množica v takem številu, da morajo ostati vrata odprta in da poslušajo del navzočih mašo od zunaj.

Ludvik Hughe se je pravkar zrinil na gorniško pokopališče, ki obrobja cerkev, in že desetič opazuje grob slavnega vodnika, ki ga je ubilo med plezanjem na goro, ko opazi, obrniviš glavo — kot je delal ne prestando — tam doli blizu hotela »Mont Blanc« dve vitki in svetli postavi mladenk, ki stopata proti cerkvi... Ena je gotovo ameriška miss..., druga pa je ona, ja, ona...

SLOVENSKI GOVOR NA GOLDONJEVEM TRGU

(Nadaljevanje s 3. strani)

ni davek ob italijanskem sorazmerno zelo visok. In mislim, da ne moremo dvomiti o slovenski pripadnosti ubitih delavcev, ki so se imenovali K'lavšič, Lavrenčič, Ivančič, Placer, Gregorčič Rodica in Mrak. Ti tragični dogodki so zbudili sindikalno zavest naših delavcev in definitivno utrdili zaupanje v sindikalne organizacije. In prav tem delavcem je prihajal predavati o delavskih in kulturnih vprašanjih Ivan Cankar, čigar stoletnico rojstva praznujemo prav danes.

Prav tako mislim, da ne moremo pozabiti na vlogo, ki so jo imeli slovenski delavci v narodnoosvobodilni borbi. Že pred vojno so se v ladjedelnici San Marco in v Tržaškem arsenalu pojavili napisi v slovensčini: Delavci stavkajmo, da nam povišajo plače! Dol s fašističnim sindikatom! in živel prvi maj! Pod fašizmom pa je vsak poizkus upora pomenil tvegati življenje. Kljub temu pa slovenski delavci v ladjedelnicah in tovarnah, kakor tudi velika večina italijanskih, ni nikoli upognila hrbta pred fašizmom in so bili prav delavci prvi, ki so se začeli zbirati po domovih, se organizirati in pripravljati na oborožen odpor. Borba proti fašizmu je bila torej plod organiziranega in dolgotrajnega delovanja, tajnih sestankov in razgovorov. Narodno osvobodilna borba je potem našla slovenske delavce popolnoma pripravljene in predvsem enotne. To odprano in uporno preteklost moramo priznati, upoštevati in ji pri opisovanju naše preteklosti dati tisto častno mesto, ki ji pripada. S temi čustvi smo lansko leto praznovali tridesetletnico osvoboditve in z istimi čustvi smo pozdravili podpis osimskega sporazuma, ker smo pričakovali uresničitev obvez, ki jih vsebuje in ki so hkrati obveze italijanske republiške ustave in deželnega statuta. Pričakovali smo in pričakujemo globalno zakonsko zaščito, ki bi nam prinesla rešitev naših še vedno nerešenih zahtev. Šele takrat se bodo izpolnile naše sanje in bo dano Slovincem in Italijanom živeti v vsestranski enakopravnosti, bratstvu in medsebojnemu spoštovanju.

Marija Durand, kot je ni bil on še nikdar videl... Pozna jo skoraj le v kapici hišne in malem predpasniku, ali pa še v skromni obleki — in kako! — ki jo je oblačila svoj čas, ko je hodila ob nedeljah ven.

Danes pa je kot gospodična iz visoke družbe, ki se pomika, ne da bi vedela, da je on tako blizu, veselo proti njemu s tisto ljubkostjo Francozinj... edinstveno na svetu!

Ludvik ima komaj toliko časa, da se obrne in skrije za drevo. Mladenki gresta mimo... Miss se smeje, da se ji vidi vso beli zobje, ko nekaj kaže s svojo okovano palico v smeri proti Ruskinovemu kamnu... Marijin obraz pa se jasni v tistem notranjem smehu, kot ga je videl na njem Ludvik Hughe v Rožah neke nedelje, ko je nabirala školjke za svojega galeba..., v smehu, v katerem se je dajala in pridrževala obenem.

Cerkev je polna ljudi. Obe gospodični si zelo bodro omogočita vstop in posreči se jima, da najdeta mesti skupaj v eni klopi.

Sedaj je vrsta na Ludviku in tudi on se prerine tik za njima.

A on je manj srečen... njegovo prerivanje vzbudi nekaj ugovorov. Maša se začne in pri evangeliju stopi neki duhovnik iz Pariza na prižnico. Njegov govor traja le četrte ure, a on govori o gori... o gori, ki so jo ljubili vsi veliki duhovi, med katerimi se svetita Mojzes in Kristus. Učenik si je izbral gore za največjačnejše svoje govore; in v noči pred tragedijo na Kalvariji si je šel iskat tolažbo za svoj poslednji boj na Oljsko goro, v svoji zadnji molitvi...

In duhovnik kaže ponekod tak polet, da ga celo Ludvik posluša... Razlaga nauke, ki jih dajejo gore: budnost, previdnost, drznost, a tudi moč, raskavo cvetko, porojeno iz goreče želje in napete, trdovratne volje.

»... Kot življenje zahtevajo tudi gore, da se metodično urimo zanje; in zelo nevarno je, podati se nanje brez priprave...«

H koncu se pridigar — gotovo sam gornik — navduši... pa opeva v pesniških izrazih zdravo veselje višin, strast, da se dvigamo vedno višje in višje..., da dihamo zrak, ki ga nismo še nikoli dihali, da gledamo brezmadežne lepote, ki so jih gledale le oči pogumnih, vrednih, da jih vidijo... neizrekljivo opojnost teh neizmernih samot, kjer slišite neskončen molk..., kjer ima minljivi človek občutek, da živi že v neskončnosti.

Seveda pride nato žaost sestopa..., žalost, da najdete zopet zemljo in njene malenkosti.

Dante je v svojem »Raju« zapisal: »So stvari, ki jih tisti, ki pride od tam gori nazaj, ne zna več povedati.«

Toda Gospod je ustvaril spomin. In spomin na tiste ure je sladkost, ki nam pomaga preživeti druge, težke ure.

(Dalje)

—o—

POTRES

V noči od četrtega na petek je prizadel deželo Furlanijo - Julijsko krajino hud potres s številnimi smrtnimi žrtvami. Središče je bilo v srednji Furlaniji. V Trstu ni povzročil žrtev in škode.